

Birket er en af de mest sejlivede danske retsinstitutioner. Den eksisterede fra den tidligste middelalder helt frem til 1919. I denne bog fortælles birkets tidligste historie indtil omkring år 1600, dets udbredelse og udvikling og den lovgivning og retspraksis, der lå til grund for dets virksomhed.

Et birk var en retskreds, hvor alle indbyggerne havde samme herskab: det kunne være kongen, en biskop, et kloster eller en adelig godsejer. De første birker var kongelige, men snart fik udvalgte klostre eller biskoppelige godser kongens tilladelse til at indføre birkeret. Det indebar bl.a., at birkebønderne ikke længere søgte til det lokale herredsting, men afgjorde alle sager på deres eget birketing, ligesom birkets indbyggere ikke kunne stævnes for andre ting end birketinget.

Fra midten af 1400-tallet ses et stigende antal adelige birker. Adelen ønskede at være »konge over sin egen landbo« og stræbte efter at fjerne adelsgodset fra den offentlige retssfære og selv overtage den totale myndighed over deres undergivne tjenestefolk og fæstebønder. Længst fremme i denne henseende var den sønderjyske adel, der fik en generel birkeret på deres godser, mens det i kongeriget stadig var et privilegium, der tildeltes de mest velhavende og indflydelsesrige godsejere. Birkeretten var af let forståelige grunde et eftertragtet adeligt privilegium. Mere overraskende var også bønderne tilsyneladende glade for deres birkerettigheder.

I bogen præsenteres for første gang en kortlægning af samtlige middelalderlige danske birker. Det er denne kortlægning der ligger til grund for fremstillingen af birkets historie. Desuden bringes en fortegnelse over de mere end 230 forskellige landbirker, der har eksisteret før 1600.

Henrik Lerdam er ph.d. og ekstern lektor på Institut for Historie, Københavns Universitet. Han har tidligere udgivet Danske len og lensmænd 1370-1443 (1996), Danske middelalderforskere - en oversigt (1998) og Kongen og tinget (2001), alle på Museum Tusulanums Forlag.

Henrik
Lerdam

BIRK LOV OG RET

Henrik Lerdam

BIRK

LOV OG RET

Birkerettens historie i Danmark indtil 1600

ISBN 87-7289-974-3

Museum Tusulanums Forlag